

Valstybinio audito išvada ir ataskaita

DĖL 2012 METŲ
NACIONALINIO ATASKAITŲ RINKINIO

2013 m. rugsėjo 23 d.

Su valstybinio audito išvada ir ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

VALSTYBINIO AUDITO IŠVADA

DĖL 2012 METŲ NACIONALINIO ATASKAITŲ RINKINIO

2013 m. rugsėjo 23 d. Nr. FA-P-60-2-98
Vilnius

Vykdydami Valstybės kontrolės įstatymo ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nuostatas, atlikome 2012 metų nacionalinio ataskaitų rinkinio auditą. Šį rinkinį sudaro:

- jungtinės finansinės ataskaitos (valstybės, visų savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo konsoliduotosios finansinės ataskaitos, pateiktos kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinės ataskaitos) – finansinės būklės ataskaita, veiklos rezultatų ataskaita, pinigų srautų ataskaita, grynojo turto pokyčių ataskaita ir finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas;
- atskirų biudžetų vykdymo ataskaitos – valstybės, savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Privatizavimo fondo, Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Garantinio fondo ir Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės uždarymo fondo.

Vadovybės atsakomybė

Už nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio parengimą ir teisingą pateikimą pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą ir Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus atsakinga Finansų ministerija.

Už valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio parengimą atsakinga Finansų ministerija, už Valstybinio socialinio draudimo fondo – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, už Privalomojo sveikatos draudimo fondo – Valstybinė ligonių kasa, už išteklių fondų, kurių lėšų sąmatas tvirtina Seimas, – fondų administratoriai, o už savivaldybių – savivaldybių administracijos.

Vyriausybės pareiga – pasibaigus finansiniams metams iki spalio 1 dienos pateikti Seimui nacionalinį ataskaitų rinkinį kartu su audito išvada.

Auditoriaus atsakomybė

Už valstybės, Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo, Privatizavimo, Rezervinio (stabilizavimo), Garantinio ir valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės

uždarymo fondų ataskaitų rinkinių auditus atsakinga Valstybės kontrolė. Už savivaldybių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių auditus pagal Vietos savivaldos įstatymą atsakingi savivaldybių kontrolieriai (savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos).

Mūsų pareiga Seimui pateikti Išvadą dėl nacionalinio ataskaitų rinkinio. Kadangi biudžetų vykdymo ataskaitos nekonsoliduojamos (nepateikiamos kaip viena), todėl nuomonės dėl valstybės, Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo, Privatizavimo, Rezervinio (stabilizavimo), Garantinio ir valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės uždarymo fondų biudžetų vykdymo ataskaitų pateiktos Seimui arba fondų administratoriams ir Seimo Audito komitetui, o nuomonės dėl savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų pateiktos savivaldybių taryboms, reiškiamo nuomonę dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio.

Auditą atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kuriuose nurodyta auditą planuoti ir atlikti taip, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio tinkamo ir teisingo pateikimo. Audito metu pasinaudojome Valstybės kontrolės auditorių ir savivaldybių kontrolierių atliktų auditų rezultatais.

Manome, kad surinkti įrodymai dėl 2012 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio tinkamo ir teisingo pateikimo suteikia pakankamą pagrindą auditoriaus nuomonei pareikšti.

Sąlyginės nuomonės dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio pagrindas

1. Į nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį konsoliduotose žemesnio lygio viešojo sektoriaus subjektų ataskaitose nustatėme reikšmingų neištaisytų iškraipymų, kurie turi įtakos visiems nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio finansinės būklės ataskaitos straipsniams. Vienos savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumas nebuvo patvirtintas. Į ataskaitų rinkinį neįtraukti aštuonių viešojo sektoriaus subjektų duomenys (žr. ataskaitos 1.2 poskyrį, 9–12 psl.).
2. Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateikta ne visa pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus privaloma pateikti informacija (žr. ataskaitos 1.2 poskyrį, 12–13 psl.).

Sąlyginė nuomonė dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio

Mūsų nuomone, išskyrus poveikį, kurį turi sąlyginės nuomonės pagrindą sudarantys dalykai, nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys parodo tikrą ir teisingą visų viešojo sektoriaus subjektų, kurių finansinės ataskaitos konsoliduotos į vieną ataskaitų rinkinį, 2012 m. gruodžio 31 d. finansinę būklę, 2012 metų veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus.

Valstybinio audito išvadą teikiame kartu su valstybinio audito ataskaita, kurioje pateikta šią išvadą pagrindžianti informacija.

Valstybės kontrolierė

Giedrė Švedienė

Valstybinio audito ataskaita

DĖL 2012 METŲ

NACIONALINIO ATASKAITŲ RINKINIO

2013 m. rugsėjo 23 d.

TURINYS

<u>SANTRAUKA</u>	<u>3</u>
<u>IŽANGA</u>	<u>5</u>
<u>NACIONALINIS ATASKAITŲ RINKINYS</u>	<u>7</u>
<u>1. Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys</u>	<u>7</u>
1.1. Konsolidavimo procesas	7
1.2. Finansinių ataskaitų rinkinio teisingumas ir išsamumas	9
<u>2. Biudžetų vykdymas ir turto valdymas</u>	<u>13</u>
2.1. Biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir lėšų naudojimo teisėtumas	14
2.2. Turto valdymas	16
<u>VALDŽIOS SEKTORIAUS DEFICITAS</u>	<u>20</u>
<u>VALSTYBĖS SKOLINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI IR ĮSIPAREIGOJIMAI VALSTYBEI</u>	<u>23</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>30</u>

SANTRAUKA

Vadovaudamiesi teisės aktais, atlikome 2012 metų nacionalinio ataskaitų rinkinio auditą ir parengėme Seimui Išvadą.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys parengtas pirmą kartą. Jis sudarytas konsolidavus 4030-ies viešojo sektoriaus subjektų finansines ataskaitas. Dėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumo pareiškėme sąlyginę nuomonę. Pagrindinė priežastis, dėl kurios modifikavome nuomonę – reikšmingi neištaisyti iškraipymai žemesnio lygio viešojo sektoriaus subjektų ataskaitose. Tai rodo, kad subjektai, tvarkydami apskaitą ir atlikdami konsolidavimo operacijas pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, dar daro daug klaidų, todėl Finansų ministerijai, siekiančiai parengti teisingą nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, tenka didelis krūvis šias klaidas taisant.

Į nacionalinio ataskaitų rinkinio sudėtį taip pat įeina ir atskirų biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai. Atsižvelgdami į tai, kad valstybės, savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo ir išteklių fondų (kurių lėšų sąmatas tvirtina Seimas) biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai nekonsoliduojami, juos auditavo ir nuomones pareiškė Valstybės kontrolė ir savivaldybių kontrolieriai, todėl ataskaitoje pateikiame minėtų auditų rezultatus dėl biudžetų vykdymo ataskaitų teisingumo ir lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo. Biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai daugeliu atvejų parengti laikantis teisės aktų, reglamentuojančių šių rinkinių sudarymą. Pagrindiniai nustatyti trūkumai yra susiję su netinkamu išlaidų / pajamų ekonominės klasifikacijos taikymu. Atkreipėme dėmesį, kad minėti rinkiniai ne visais atvejais yra palyginami, kadangi yra parengti vadovaujantis nevienodais principais.

Vertinant biudžetų vykdymą, dažni lėšų skyrimą ir naudojimą reglamentuojančių teisės aktų bei Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai. Įstaigų turto valdymo srityje padarytų pažeidimų pobūdis daugelį metų iš esmės nesikeičia. Valstybės kontrolės ir savivaldybių kontrolierių nustatytus pažeidimus įstaigos paprastai turėtų aptikti atlikdamos metines inventorizacijas, žinoma, jeigu jos būtų atliekamos ne formaliai.

Vertinant nacionalinius finansinius duomenis svarbu apžvelgti biudžetų formavimo ir vykdymo bei valstybės skolos valdymo procesus. Ataskaitoje teikiame pastebėjimus dėl valstybės biudžeto vykdymo stebėsenos, valdžios sektoriaus deficito, valstybės skolos.

Patvirtintame 2012 metų valstybės biudžete reglamentuotas valdžios sektoriaus deficito, kurio stebėseną atlieka Finansų ministerija, valdymas. Praėjusiais metais ministerijai rekomendavome šį procesą tobulinti – vertinti valstybės biudžeto vykdymo rodiklių atitiktį atitinkamų metų biudžete patvirtintoms sąlygoms ir teikti pasiūlymus (išvadas) dėl biudžeto keitimo ar nekeitimo, tačiau šis procesas iš esmės nepasikeitė.

Pagal Fiskalinės drausmės įstatymą keičiant biudžetą Vyriausybė turėjo parengti išvadą dėl keičiamų finansinių rodiklių atitikties paskutinėms galiojančioms Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijoms ir nuomonei, tačiau keičiant 2012 metų valstybės biudžetą to nebuvo padaryta.

Faktinis 2012 metų valdžios sektoriaus deficitas buvo didesnis nei planuotas (2,8 proc.) ir sudarė 3,2 proc. BVP. Viena iš užduoties neįvykdymo priežasčių – neigiamas vietos valdžios sektoriaus rezultatas, dėl kurio įspėjome įvertinę 2012 metų valstybės biudžeto projektą. Nors Lietuvos

valdžios sektoriaus deficitas buvo didesnis nei ES nustatytas rodiklis – 3 proc. BVP, tačiau biudžeto deficito perviršio procedūra Lietuvai buvo nutraukta, nes Vyriausybė ir toliau numato deficitą nuosekliai mažinti. Valstybės skola 2012 m. pabaigoje sudarė 46 036,4 mln. Lt ir jos santykis su BVP (40,7 proc.) išlieka mažesnis, negu Maastrichto sutartyje nustatyta riba (ne daugiau kaip 60 proc.) ir nesiekia ES šalių narių vidurkio (85,3 proc.). Vyriausybė, 2012 metais priimdama naujus skolinius įsipareigojimus, laikėsi 2012 metų rodiklių įstatyme ir Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše nustatytų limitų.

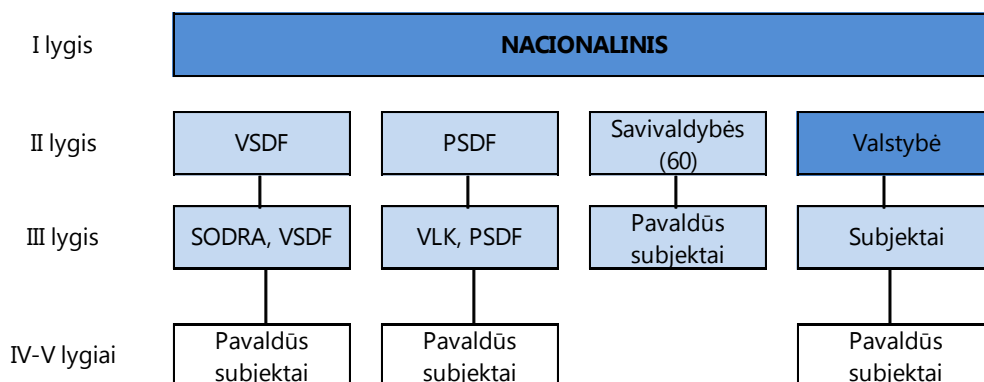
IŽANGA

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu¹ ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu² atlikome 2012 metų nacionalinio ataskaitų rinkinio, už kurio parengimą atsakinga Finansų ministerija, auditą.

Nacionalinį ataskaitų rinkinį sudaro nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys ir atskirų biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai.

Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys rengiamas konsolidavus visų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų duomenis į vieną konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį, taikant Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (toliau – VSAFAS). Konsolidavimo procesas vyksta laipsniškai: pirmiausiai rengiami ir tvirtinami žemiausio (IV ir žemesnio) konsolidavimo lygio rinkiniai, po to aukštesnio (III ir II) iki kol parengiamas nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys (I lygis). Aukščiausiojo lygio ataskaitos sudaromos konsoliduojant visų viešojo sektoriaus subjektų pateiktus duomenis (1 pav.).

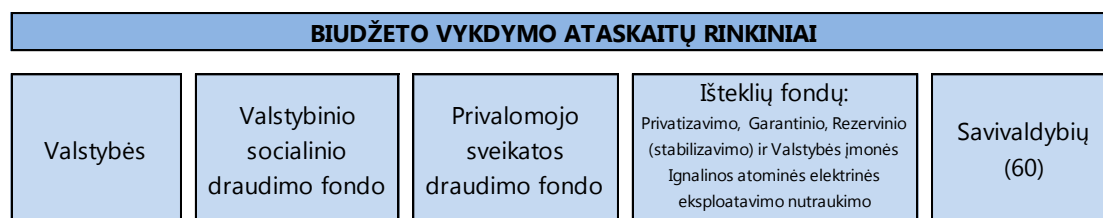
1 pav. Nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai nekonsoliduojami į vieną ataskaitų rinkinį, o sudaromi atskirų viešojo sektoriaus grupių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai (2 pav.).

2 pav. Atskirų biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Už valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio parengimą atsakinga Finansų ministerija, už Valstybinio socialinio draudimo fondo – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, už

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas, 1995-05-30 Nr. I-907 (su vėlesniais pakeitimais).

² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais).

Privalomojo sveikatos draudimo fondo – Valstybinė ligonių kasa, už išteklių fondų, kurių lėšų sąmatas tvirtina Seimas, – fondų administratoriai, o už savivaldybių – savivaldybių administracijos.

Nuomones dėl atskirų biudžetų (valstybės, Valstybinio socialinio draudimo, Privalomojo sveikatos draudimo ir išteklių fondų) vykdymo ataskaitų bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo Valstybės kontrolė pareiškė atlikusi finansinius (teisėtumo) auditus, o nuomones dėl savivaldybių biudžeto vykdymo ataskaitų pareiškė savivaldybių kontrolieriai (savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos). Ataskaitoje pateikiame minėtų auditų rezultatus dėl biudžetų vykdymo ataskaitų teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo.

Siekdami gauti pakankamą užtikrinimą, kad 2012 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais parengtos pagal teisės aktų reikalavimus, kad jose nėra reikšmingų iškraipymų, atlikome audito procedūras Finansų ministerijoje, kuri atsakinga už rinkinio parengimą, ir pasinaudojome Valstybės kontrolės auditorių ir savivaldybių kontrolierių atliktų auditų rezultatais.

Audito metu vertiname 2012 m. nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, kurį sudaro:

- finansinės būklės ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- veiklos rezultatų ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- pinigų srautų ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas pagal 2012 m. gruodžio 31 d. duomenis.

Auditą atlikome pagal Valstybinio audito reikalavimus³, Tarptautinius audito standartus⁴ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁵, kuriuose nurodyta auditą planuoti ir atlikti taip, kad būtų gautas pakankamas užtikrinimas dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio tinkamo ir teisingo pateikimo. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių. Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio vertinimui taikėme kiekybinio reikšmingumo lygį – 1 proc. (1 816,8 mln. Lt) viso rinkinyje nurodyto turto. Tai didžiausia priimtina klaidų suma, kurią naudojome vertindami ataskaitų teisingumą. Taip pat vertiname kokybinį nustatytų klaidų reikšmingumą.

Nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenis vertiname atsižvelgdami į Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą,⁶ Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, kitus teisės aktus, reglamentuojančius viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų parengimą.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl 2012 metų nacionalinio ataskaitų rinkinio pareiškiami valstybinio audito išvadoje. Ataskaitos 1 priede pateikiamas visų Valstybės kontrolės atliktų auditų, kurių rezultatais naudojomės, sąrašas.

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁴ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti Tarptautiniai audito standartai (Lietuvos audito rūmų išversti į lietuvių kalbą, <http://www.lar.lt/new/page.php?514>).

⁵ Finansinio audito (1000 – 1810 TAAIS) ir atitikties audito (4000, 4200 TAAIS) standartai (<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>).

NACIONALINIS ATASKAITŲ RINKINYS

1. NACIONALINIS FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINYS

Lietuvos Respublika viena pirmųjų Europos Sąjungoje pradėjo įgyvendinti viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformą. Šios reformos tikslas – viešajame sektoriuje pereiti prie buhalterinės apskaitos tvarkymo taikant kaupimo principą.

Apskaitos reforma vykdoma palaipsniui: viešojo sektoriaus subjektai pradėjo tvarkyti buhalterinę apskaitą ir sudaryti ataskaitas pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus nuo 2010 m. sausio 1 d., 2011 m. pirmą kartą parengtas valstybės metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys už 2010 m. Šis rinkinys sudarytas iš valstybės biudžetinių įstaigų, mokesčių fondų, valstybės išteklių fondų ir kitų valstybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių. Lygiagrečiai buvo rengiami Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir atskirų savivaldybių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai.

Vadovaudamasi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, VSAFAS ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rengimą, Finansų ministerija 2013 m. liepos 30 d. pirmą kartą parengė nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį už 2012 metus. Šis ataskaitų rinkinys parengtas sujungus visų viešojo sektoriaus subjektų duomenis ir pateiktas kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys.

1.1. Konsolidavimo procesas

Viešojo sektoriaus subjektai, tvarkydami apskaitą ir atlikdami konsolidavimo operacijas, dar daro daug klaidų, todėl Finansų ministerijai, siekiant parengti teisingus valstybės ir nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinius, tenka didelis krūvis taisant šias klaidas konsolidavimo įrašais.

Pagal nustatytą viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėtį⁶ ir konsolidavimo schemą⁷ nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys priskiriamas I konsolidavimo lygiui, už jo parengimą atsakinga Finansų ministerija.

Visų viešojo sektoriaus subjektų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai rengiami naudojantis centralizuota konsolidavimo informacine sistema – Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacine sistema (VSAKIS). Įvertinę šios Finansų ministerijos

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-07-16 nutarimas Nr. 730 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir viešojo sektoriaus subjektų, atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą, nustatymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-03-17 įsakymas Nr. 1K-092 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

valdomos sistemos duomenų valdymą⁸, Valstybės kontrolės auditoriai reikšmingų neatitikimų nenustatė, tačiau pažymėjo, kad VSAKIS duomenų apdorojimo rezultatas (konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai) priklauso ne vien nuo teisingo įvesties, apdorojimo, išvesties pagrindinių duomenų bylų valdymo informacinėje sistemoje, bet ir nuo viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos ir konsolidavimo įrašų teisingumo.

Visi viešojo sektoriaus subjektai, vadovaudamiesi finansų ministro nustatyta tvarka⁹, turi teikti į VSAKIS finansinių ataskaitų ir eliminavimo informaciją (duomenys ir jų pateikimo formos nustatyti Viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo metodikoje). Pažymėtina, kad VSAKIS įdiegtos kontrolės procedūros (korektiškumo taisyklės¹⁰) suteikia galimybę tikrinti tiek teikiamų duomenų (finansinių ataskaitų ir eliminavimo informacijos), tiek konsoliduotųjų finansinių ataskaitų duomenų korektiškumą.

Konsolidavimo proceso metu atliekamos šios operacijos¹¹:

- sumuojamos kontroliuojančio viešojo sektoriaus subjekto ir visų jo tiesiogiai ir netiesiogiai kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų eilučių reikšmės (tų pačių straipsnių sumos);
- eliminuojamos tarpusavio operacijos pagal viešojo sektoriaus subjektų pateiktą informaciją ir nustatytas taisykles;
- konsoliduojami komentarai;
- pagal poreikį VSAKIS registruojami papildomi įrašai (konsolidavimo įrašai), t. y. konsoliduojantis subjektas atlieka rankinį duomenų koregavimą.

Vadovaujantis 15-uju VSAFAS¹², prieš rengiant konsoliduotąsias finansines ataskaitas, būtina:

- suderinti visų viešojo sektoriaus subjektų grupės konsoliduojamų subjektų tarpusavio ūkines operacijas;
- koreguoti apskaitos įrašus, jeigu derinant viešojo sektoriaus subjektų tarpusavio ūkines operacijas ir likučius nustatoma klaidų ar netikslumų.

Konsoliduotųjų ataskaitų teisingumas tiesiogiai priklauso nuo viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų, teikiamos eliminavimo informacijos (derinamos ir nederinamos) ir konsoliduojančių subjektų atliktų konsolidavimo įrašų teisingumo. Jei viešojo sektoriaus subjektai nepateikia eliminavimo informacijos, ar pateikia klaidingą, konsoliduotose finansinėse ataskaitose atsiranda iškraipymų.

Konsolidavimo įrašų analizė. Atlikę konsolidavimo įrašų vertinimą, nustatėme, kad dar daug viešojo sektoriaus subjektų darė klaidų teikdami eliminavimo informaciją, ar išvis jos nepateikė, o žemesnio lygio konsoliduojantys subjektai dėl specifinių darbo su sistema žinių ir patirties stokos ne visada sugebėjo rasti duomenų neatitikimus ir juos ištaisyti, todėl Finansų ministerija, rengdama valstybės ir nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinius, konsolidavimo įrašais koregavo ir

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinės sistemos taikomųjų programų kontrolė“, 2013-03-29 Nr. VA-P-90-1-5.

⁹ Viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-04-19 įsakymu Nr. 1K-152 (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁰ http://www.finmin.lt/finmin.lt/pagrindinis_menu/VSAKIS/VSAKIS_failai/Kons_tvarkos_dokumentai/Korektiskumo_taisyklės_2011_v_2.pdf, žr. 2013-08-23.

¹¹ Viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo metodika, patvirtinta finansų ministro 2011-04-19 įsakymu Nr. 1K-152 (su vėlesniais pakeitimais), 43 p.

¹² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-12-09 įsakymas Nr. 1K-433 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 15-ojo standarto patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), 23.1 ir 23.2 p.

prie žemiausio konsolidavimo lygio priskirtų viešojo sektoriaus subjektų padarytas apskaitos ir eliminavimo informacijos teikimo klaidas.

Finansų ministerija, siekdama parengti teisingą nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, atliko konsolidavimo įrašus, nes viešojo sektoriaus subjektai:

- padarė klaidų teikdami eliminavimo informaciją: nepateikė informacijos laiku ar suklydo pasirinkdami derinimo grupę ar partnerį, nurodė neteisingą sumą ir pan. Finansų ministerija, gavusi iš subjektų patikslintą informaciją, atliko konsolidavimo įrašus ir patikslino valstybės ir nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinių finansines ataskaitas;
- įsigiję ar gavę neatlygintinai turto ar atsargų šią operaciją registravo apskaitoje nesivadovaudami VSAFAS, nurodė kitokias turto ar atsargų grupes, negu nurodyta įsigijimo dokumentuose;
- skirtingai registravo perduotas / gautas finansavimo sumas, finansavimo sąnaudas / pajamas;
- neužregistravo visų ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių ir kt.

Pažymėtina, kad Finansų ministerija, atlikdama konsolidavimo įrašus, pakoregavo dalį viešojo sektoriaus subjektų neteisingai pateiktos eliminavimo informacijos, ištaisė dalį žemesnio konsolidavimo lygio subjektų apskaitoje padarytų klaidų, dėl to valstybės ir nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinių ataskaitose nurodyti teisingesni duomenys.

1.2. Finansinių ataskaitų rinkinio teisingumas ir išsamumas

2012 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenys visais reikšmingais atžvilgiais parodo tikrą ir teisingą visų viešojo sektoriaus subjektų, kurių finansinės ataskaitos konsoliduotos į vieną ataskaitų rinkinį, finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus, išskyrus mūsų pastebėjimus:

- į ataskaitų rinkinį konsoliduotose žemesnio lygio viešojo sektoriaus subjektų ataskaitose nustatėme reikšmingų neištaisyty iškreipimų, dalies subjektų ataskaitų teisingumo negalėjome patvirtinti;
- aiškinamajame rašte pateikta ne visa pagal VSAFAS privaloma pateikti informacija;
- ataskaitų rinkinys parengtas neįtraukus aštuonių viešojo sektoriaus subjektų duomenų.

Pagal nustatytą viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėtį¹³ ir konsolidavimo schemą¹⁴ nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys priskiriamas I konsolidavimo lygiui, o už jo parengimą yra atsakinga Finansų ministerija. Vadovaudamasi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rengimą, Finansų ministerija 2013 m. liepos 30 d. pirmą kartą parengė nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį ir

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-07-16 nutarimas Nr. 730 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir viešojo sektoriaus subjektų, atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą, nustatymo“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-03-17 įsakymas Nr. 1K-092 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

2013 m. rugpjūčio 1 d. pateikė Valstybės kontrolei vertinti. Šį rinkinį kartu su audito išvada Vyriausybė turi pateikti Lietuvos Respublikos Seimui¹⁵ iki 2013 m. spalio 1 dienos.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą¹⁶ nacionalinis finansinių ataskaitų rinkinys – visų savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir valstybės konsoliduotosios finansinės ataskaitos, pateiktos kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinės ataskaitos.

Į 2012 m. nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį turėjo būti įtraukta 4038-ių (iš jų 3540-ies biudžetinių įstaigų, 352-ų viešųjų įstaigų ir 146-ių mokesčių ir išteklių fondų) viešojo sektoriaus subjektų finansinės ataskaitos, faktiškai įtraukta 4030-ies subjektų ataskaitos. Į rinkinį neįtrauktos aštuonių viešojo sektoriaus subjektų ataskaitos (Lietuvos radijo ir televizijos komisijos, Mažeikių rajono savivaldybės administracijos, Mažeikių rajono savivaldybės privatizavimo fondo, Elektrėnų savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos, Raseinių pagrindinės mokyklos, Raseinių rajono savivaldybės privatizavimo fondo, Raseinių rajono savivaldybės administracijos, Raseinių rajono savivaldybės izdo), nes šie subjektai nepateikė konsolidavimui savo finansinių ataskaitų rinkinių duomenų.

Konsoliduotose žemesniojo lygio finansinėse ataskaitose yra neištaisyčių iškraipymų, dalies ataskaitų duomenų teisingumo negalėjome patvirtinti. Finansinių (teisėtumo) auditų ir savivaldybių kontrolierių atliktų auditų metu buvo vertinami 3671-o subjekto finansinių ataskaitų, konsoliduotų į 2012 m. nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, duomenys. Šių subjektų turtas sudarė 189 667,5 mln. Lt.

Plungės, Švenčionių, Telšių, Vilniaus rajonų ir Rietavo savivaldybių kontrolieriai iki 2013 m. rugsėjo mėnesio nepateikė išvadų savivaldybių taryboms dėl šių savivaldybių 2012 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių. Vietos savivaldos įstatyme¹⁷ nustatyta, kad savivaldybės kontrolierius kiekvienais metais reglamente nustatytais terminais ir tvarka teikia savivaldybės tarybai išvadą dėl savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto ir patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitos, dėl pateikto tvirtinti savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo. Atkreiptinas dėmesys, kad ne visuose minėtų savivaldybių tarybų veiklos reglamentuose patvirtinti terminai, iki kada savivaldybių taryboms turėtų būti pateiktos kontrolierių išvados dėl konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių. Pavyzdžiui, Švenčionių ir Vilniaus rajonų savivaldybių tarybų veiklos reglamentuose nustatyti tik savivaldybių kontrolierių išvadų dėl savivaldybių biudžetų vykdymo ir turto naudojimo pateikimo terminai.

Atsižvelgdami į tai, kad savivaldybių kontrolieriai nebaigė minėtų savivaldybių 2012 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių auditų, naudojomės valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų, atliktų šiose savivaldybėse, rezultatais.

Audituotų subjektų finansinėse ataskaitose nustatyta reikšmingų neištaisyčių iškraipymų, kurie turėjo įtakos Valstybės kontrolės ir savivaldybių kontrolierių išvadose dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių reiškiams nuomonėms. Dėl šių rinkinių teisingumo pareikšta 32-i besąlyginės, 19-a sąlyginių, 5-ios neigiamos nuomonės ir vienu atveju (dėl Kauno miesto

¹⁵ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 32 str. 5 d.

¹⁶ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 18 str. 1 d. 1 p.

¹⁷ Vietos savivaldos įstatymas 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais), 27 str. 9 d. 10 p.

savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio) nuomonę atsisakyta pareikšti (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Finansinių ataskaitų rinkinių duomenys ir auditų išvadose dėl jų pareikštos nuomonės

Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai	Subjektų skaičius	Iš viso turto (tūkst. Lt) ¹⁸	Nuomonės ¹⁹
Valstybės	708	166 295 728,3	S
Valstybinio socialinio draudimo fondo	14	1 148 128,4	N
Privalomojo sveikatos draudimo fondo	6	376 495,5	B
Savivaldybių:			
Vilniaus miesto	345	4 736 816,3	N
Alytaus miesto	49	613 506,5	B
Birštono	17	178 756,0	B
Druskininkų	21	527 905,3	B
Kauno miesto	228	2 266 377,4	ATS
Klaipėdos miesto	154	1 696 672,9	N
Marijampolės	63	502 721,7	B
Neringos	17	116 447,5	B
Palangos miesto	26	257 096,1	S
Panevėžio miesto	87	722 652,7	S
Šiaulių miesto	107	764 506,4	S
Visagino	18	183 466,6	B
Akmenės rajono	34	152 461,8	B
Alytaus rajono	35	193 944,2	B
Anykščių rajono	34	278 347,7	B
Biržų rajono	36	214 614,3	B
Ignalinos rajono	21	161 776,9	B
Jonavos rajono	59	304 066,8	B
Joniškio rajono	36	203 754,0	S
Jurbarko rajono	19	206 180,4	B
Kaišiadorių rajono	50	165 273,7	B
Kauno rajono	100	351 065,8	S
Kėdainių rajono	70	427 763,2	B
Kelmės rajono	55	232 713,9	S
Klaipėdos rajono	62	233 595,2	B
Kretingos rajono	43	232 645,9	S
Kupiškio rajono	34	181 497,6	B
Lazdijų rajono	29	180 706,6	B
Mažeikių rajono	73	92 527,9	N
Molėtų rajono	35	164 890,3	B
Pakruojo rajono	40	177 204,8	B
Panevėžio rajono	62	269 396,0	B
Pasvalio rajono	36	268 271,5	S
Prienų rajono	47	209 410,4	S
Radviliškio rajono	54	272 974,6	S
Rokiškio rajono	45	255 471,6	B
Skuodo rajono	28	35 341,3	N
Šakių rajono	50	220 006,3	B
Šalčininkų rajono	53	204 215,5	S
Šiaulių rajono	54	289 590,3	B
Šilalės rajono	40	224 362,6	B
Šilutės rajono	56	452 864,3	S
Širvintų rajono	26	112 005,7	S

¹⁸ Turto suma, nurodyta viešojo sektoriaus subjekto (konsoliduotoje) finansinės būklės ataskaitoje.

¹⁹ Lentelėje vartojami sutrumpinimai: B – besąlyginė; S – sąlyginė; N – neigiama; ATS – atsisakyta pareikšti nuomonę.

Tauragės rajono	42	326 301,8	S
Trakų rajono	46	196 174,9	B
Ukmergės rajono	47	285 620,1	S
Utenos rajono	46	389 085,6	B
Varėnos rajono	38	202 959,4	S
Vilkaviškio rajono	48	254 111,9	B
Zarasų rajono	27	164 420,3	S
Elektrėnų	42	227 576,8	S
Kalvarijos	18	75 689,3	B
Kazlų Rūdos	22	94 383,4	B
Pagėgių	19	94 949,5	B
Iš viso	3671	189 667 491,8	

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Visi audituotų subjektų finansinėse ataskaitose nustatyti neištaisyti duomenų iškraipymai (išskyrus tuos, kuriuos atlikusi konsolidavimo įrašus ištaisė Finansų ministerija) turi įtakos nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui. Nustatyti neištaisyti duomenų iškraipymai pateikti 2 ir 3 lentelėse.

2 lentelė. Duomenų iškraipymai Finansinės būklės ataskaitose

Eil. Nr.	Straipsniai	Iškraipymų suma (tūkst. Lt)	
		Nustatytos klaidos*, vertė padidinta (+), sumažinta (-)	Suma, kurios teisingumo negalime patvirtinti
A.	ILGALAIKIS TURTAS	5 278,1	81 776 504,7
B.	BIOLOGINIS TURTAS	-	1 344,4
C.	TRUMPALAIKIS TURTAS	18 433,8	433 287,6
D.	FINANSAVIMO SUMOS	993,7	328 273,5
E.	ĮSIPAREIGOJIMAI	-130 203,0	150 803,1
F.	GRYNASIS TURTAS	12 046,6	14 027 309,9

*Nurodyta klaidų suma apskaičiuota įvertinus klaidas, didinančias ir mažinančias atitinkamų straipsnių vertę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pažymime, kad finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatyti neištaisyti iškraipymai turi įtakos visiems finansinės būklės ataskaitos straipsniams.

3 lentelė. Duomenų iškraipymai Veiklos rezultatų ataskaitose

Eil. Nr.	Straipsniai	Iškraipymų suma (tūkst. Lt)	
		Nustatytos klaidos*, vertė padidinta (+), sumažinta (-)	Suma, kurios teisingumo negalime patvirtinti
A.	PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS	-81 045,8	1 460 755,2
B.	PAGRINDINĖS VEIKLOS SĄNAUDOS	14 827,4	833 526,8

*Nurodyta klaidų suma apskaičiuota įvertinus klaidas, didinančias ir mažinančias atitinkamų straipsnių vertę.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Ataskaitų rinkinio aiškinamasis raštas ne visais atvejais parengtas pagal VSAFAS reikalavimus, jame yra netikslumų. Ne visi viešojo sektoriaus subjektai pateikė išsamią ir teisingą informaciją į VSAKIS, todėl nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte pateikta²⁰ mažiau informacijos, negu privaloma pagal VSAFAS. Aiškinamajame rašte taip pat

²⁰ 2012 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio aiškinamojo rašto lentelėse „Informacija apie per vienerius metus gautinas sumas“ ir „Trumpalaikės mokėtinos sumos“ atskirai nenurodyta informacija apie gautinas sumas iš viešojo sektoriaus subjektų ir

nustatėme netikslumų, kurie neturėjo įtakos mūsų nuomonei, apie juos raštu²¹ informavome Finansų ministeriją.

2. BIUDŽETŲ VYKDYMAS IR TURTO VALDYMAS

Biudžeto vykdymo ataskaitos parengtos vadovaujantis skirtingais principais, skiriasi jų formos, todėl kai kuriais atvejais jos negali būti palyginamos, lengvai ir vienodai suprantamos.

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai nekonsoliduojami į vieną ataskaitų rinkinį, o sudaromi atskirų biudžetų ataskaitų rinkiniai: valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo, visų savivaldybių (60) ir valstybės išteklių fondų, kurių lėšų sąmatas tvirtina Seimas (Garantinio fondo, Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Privatizavimo fondo, valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo).

Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nustatyta metinių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių sudėtis²² ir numatyta, kad biudžeto vykdymo ataskaitų formų ir jų sudarymo tvarkos reikalavimus viešojo sektoriaus subjektams nustato Finansų ministerija²³. Šiame įstatyme²⁴ taip pat nurodyta, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo bei šio fondo administravimo įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitos ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo bei šio fondo administravimo įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitos sudaromos vadovaujantis šių fondų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Pažymėtina, kad valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo ir Garantinio fondo lėšų sąmatos ir jos įvykdymo ataskaitų sudarymas nėra reglamentuotas.

Atlikdami auditus nustatėme, kad biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai rengiami vadovaujantis skirtingais principais: vieni pinigų, kiti kaupimo, pavyzdžiui: valstybės – pinigų principu, Valstybinio socialinio draudimo fondo – kaupimo principu, savivaldybių – pinigų principu, valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo ir Garantinio fondo lėšų sąmatos ir jų įvykdymo ataskaitos – pinigų principu,, tačiau kai kurie ataskaitose nurodyti rodikliai apskaičiuoti vadovaujantis ne pinigų principu.

Pavyzdžiai

Garantinio fondo lėšų likutį finansinių metų pradžioje ir pabaigoje sudaro ne tik fondo sąskaitoje esantys pinigai, bet ir investicijos į vertybinius popierius jų nominalia verte, kuri nėra lygi jų pirkimo kainai. Išlaidų dalyje nurodytas apskaičiuotas skirtumas tarp investicijų į Vyriausybės vertybinius popierius nominalios vertės ir pirkimo kainos (55,7 tūkst. Lt), o ne padarytos išlaidos (išleisti pinigai). Šio skirtumo priežastis yra ta, kad vertybiniai popieriai finansinių metų pradžioje ir pabaigoje buvo nurodyti ne pirkimo kaina, o nominalia jų verte. Per audituojamą laikotarpį įmonių administratoriai 873,2 tūkst. Lt nepanaudojo ir einamaisiais metais juos grąžino į

kontroliuojamų ir asocijuotųjų ne viešojo sektoriaus subjektų ir apie mokėtinas sumas viešojo sektoriaus subjektams ir kontroliuojamiems ir asocijuotiesiems ne viešojo sektoriaus subjektams.

²¹ Valstybės kontrolės 2013-08-26 raštas Nr. S-(60-3130)-2004 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

²² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 19 str. 4 d., 28 str. ir 29 str..

²³ Ten pat, 28 str., 3 d.

²⁴ Ten pat, 19 str. 4 d.

valstybės išdo sąskaitą. Departamentas, rengdamas lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitą, šia suma nesumažino išlaidų sumos, o grąžintas lėšas nurodė kaip papildomai gautas lėšas. Todėl fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitoje pajamos ir įplaukos bei atitinkamai išlaidos nepagrįstai padidintos.

Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitoje lėšų likutį finansinių metų pradžioje ir pabaigoje sudarė fondo sąskaitoje esančios lėšos ir investicijos į vertybinius popierius nominalia verte, kuri nėra lygi jų pirkimo kainai. Todėl, per ataskaitinį laikotarpį išpirkus dalį Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių, kurie Energetikos ministerijos fondo apskaitoje buvo teisingai užregistruoti įsigijimo verte, susidaręs jų nominalios ir įsigijimo verčių 37,5 tūkst. Lt skirtumas nurodytas fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitos pajamų dalyje, nors tai tik apskaičiuoti, bet negauti pinigai. Fondo išlaidos nurodytos kartu su priemonių vykdytojų nepanaudotomis ir iki 2013 m. sausio 15 d. grąžintomis 9 830,1 tūkst. Lt fondo lėšomis.

Apie tai, kad biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai rengiami vadovaujantis skirtingais principais, informavome²⁵ Finansų ministeriją dar 2012 metų pradžioje.

Finansų ministerijos informacija

Finansų ministerija informavo²⁶, jog siekdama, kad apskaitos reformos rezultatai reikšmingai prisidėtų prie tolesnio valstybės finansų valdymo tobulinimo ir efektyvumo didinimo, suderinant šiuos tikslus su biudžeto reformos įgyvendinimu, siektinu finansų valdymo efektyvumo užtikrinimu visos valstybės mastu, ji mato būtinybę praplėsti viešojo sektoriaus apskaitos reformos planą, papildant jį naujais etapais. Įgyvendinant naujas priemones būtų siekiama, taikant kaupimo principą, užtikrinti informacijos naudojimą finansų valdymo procesuose, tobulinti valstybės biudžeto valdymą, įgyvendinant biudžeto reformą, užtikrinti apskaitos ir biudžeto valdymo proceso suderinamumą ir susijusių operatyvinių problemų sprendimą. Be kita ko, naujos priemonės turėtų apimti kaupimo principo elementų taikymo galimybių įvertinimą biudžeto formavimo ir vykdymo procesuose.

Mūsų nuomone, siekiant, kad ataskaitos būtų lengvai ir vienodai suprantamos, palyginamos ir parengtos vadovaujantis tais pačiais principais, Finansų ministerija, kaip institucija, formuojanti apskaitos politiką, turėtų inicijuoti teisės aktų pakeitimus ir nustatyti, kad visų biudžetų vykdymo ataskaitos būtų rengiamos vadovaujantis pinigų principu, aiškiai reglamentuoti ataskaitų formą ir turinį.

2.1. Biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir lėšų naudojimo teisėtumas

Biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai daugeliu atvejų parengti laikantis teisės aktų, reglamentuojančių jų sudarymą. Pagrindiniai nustatyti trūkumai yra susiję su netinkamu išlaidų / pajamų ekonominės klasifikacijos taikymu.

Vertinant biudžetų vykdymą, dažni lėšų skyrimą ir naudojimą reglamentuojančių teisės aktų bei Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai.

Valstybės kontrolės auditorių ir savivaldybių kontrolierių pareikštos nuomonės dėl biudžeto vykdymo ataskaitų bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pateiktos

²⁵ Valstybės kontrolės 2012-05-21 raštas Nr. S-(60-2442)-1157 „Dėl biudžeto vykdymo ataskaitų“.

²⁶ Finansų ministerijos 2012-06-14 raštas Nr. (6.3-01)-6K-1205304 „Dėl biudžeto vykdymo ataskaitų“.

4 lentelėje, o informacija apie savivaldybių kontrolierių pareikštas nuomones pateikta ataskaitos 2 priede.

4 lentelė. Biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių duomenys ir auditų išvadose pareikštos nuomonės

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai	Iš viso išlaidų (tūkst. Lt) ²⁷	Nuomonės ²⁸	
		Dėl BVAR	Dėl teisėtumo
Valstybės	24 370 496,7	S	S
Valstybinio socialinio draudimo fondo	13 470 552,0	S	S
Privalomojo sveikatos draudimo fondo	4 232 927,0	B	S
Garantinio fondo	40 078,3	S	B
Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo	60 267,7	B	B
Privatizavimo fondo	23 460,0	B	S
Rezervinio (stabilizavimo) fondo	300 541,0	B	B
Savivaldybių	7 334 642,3	B – 48 S – 12	B – 24 S – 34

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pagal 4 lentelės duomenis biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniai daugeliu atvejų parengti laikantis teisės aktų, reglamentuojančių jų sudarymą. Kai kuriais atvejais viešojo sektoriaus subjektai padarė klaidų.

Tiek valstybės, tiek savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitose nustatytų iškraipymų pobūdis yra panašus:

- nesilaikoma Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos²⁹, t. y. dalis biudžeto asignavimų / pajamų planuojamos ir išlaidos / pajamos registruojamos pagal netinkamus išlaidų / pajamų ekonominės klasifikacijos straipsnius;
- biudžetų lėšos kitiems subjektams skiriamos „viena eilute“, o ne pagal visus išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnius, dėl to biudžetų vykdymo ataskaitose neatskleidžiama tikroji išlaidų ekonominė paskirtis ir kt.

Pažymime, kad trijų savivaldybių (Švenčionių r., Raseinių r. ir Radviliškio r.) Biudžeto pajamų ir išlaidų plano įvykdymo ataskaitose neparodytos visos gautos ir panaudotos paskolos.

Auditoriai neturėjo reikšmingų pastebėjimų dėl Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų, tačiau negalėjo įvertinti, ar tikslūs Valstybinio socialinio draudimo fondo Piniginių įplaukų ir išlaidų ataskaitoje pateikti duomenys, nes neaiškiai reglamentuotas šios ataskaitos sudarymas, nepaaiškinti analogiškų ataskaitų (finansinių ir biudžeto vykdymo) skirtumai.

Auditų metu nustatyta, kad dalis valstybės, savivaldybių, fondų lėšų buvo panaudota pažeidžiant teisės aktus:

- netaikant nė vieno Viešųjų pirkimų įstatyme nurodyto pirkimo būdo, pasirinkus netinkamą pirkimo būdą; pažeidžiant šiame įstatyme nustatytus skaidrumo ir lygiateisiškumo principus; išskaidžius pirkimus; nesilaikant supaprastintų pirkimų tvarkos; nepasiekus tikslo – sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti prekes, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas ir kt.;

²⁷ Išlaidų suma, nurodyta viešojo sektoriaus subjektų (konsoliduotose) biudžetų vykdymo ataskaitose.

²⁸ Lentelėje vartojami sutrumpinimai: B – besąlyginė; S – sąlyginė; BVAR – biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenys.

²⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais)

- pažeidžiant lėšų skyrimą reglamentuojančius teisės aktus, naudojant ne pagal paskirtį, neužtikrinant lėšų naudojimo teisėtumo, ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo;
- nesilaikant Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių reikalavimų (turtas įsigytas neparengus investicijų projektų);
- nesilaikant darbo užmokesčio ir kitų išmokų mokėjimą reglamentuojančių teisės aktų: skirti ir išmokėti didesni, nei leistini, arba nepagrįstai skirti ir išmokėti priedai, priemokos bei vienkartinės piniginės išmokos; nustatyti didesni atlyginimų koeficientai; neteisingai skaičiuotas vidutinis darbo užmokestis ir kt.

Įvertinę Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto vykdymą, auditoriai pažymėjo, kad dėl taikomo apmokėjimo modelio, kai daugelį metų valstybės biudžeto lėšos pervedamos pagal planuojamą, o ne pagal faktinį valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičių, šis biudžetas 2012 m. gavo 147,3 mln. Lt daugiau pajamų iš valstybės biudžeto.

2.2. Turto valdymas

Įstaigų padarytų pažeidimų pobūdis turto valdymo srityje daugelį metų iš esmės nesikeičia. Valstybės kontrolės ir savivaldybių kontrolierių nustatyti pažeidimai paprastai turėtų būti aptinkami įstaigose atliekant metines inventorizacijas. Tai, kad jie nėra aptinkami, rodo formalų šių procedūrų atlikimą.

Centralizuoto valstybės turto valdymo sistema kuriama vangiai, didesnė dalis priemonių negali būti įgyvendinamos, kol nepriimti su Centralizuoto valstybės turto valdymo strategijos įgyvendinimu susiję įstatymai.

Valstybės turto informacinės paieškos sistema pradėta kurti 2009 m., tačiau iki 2013 m. vidurio atlikti tik šie darbai: paskelbtas sistemos diegimo paslaugų pirkimas, parengtos metodinės sistemos panaudojimo rekomendacijos ir patvirtinti sistemos nuostatai.

Valstybės kontrolė iki 2013 metų teikdavo Seimui išvadas dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų, kurias rengė Lietuvos statistikos departamentas. Jose apibendrindavo atliktų auditų rezultatus ir teikdavo pasiūlymus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu. Įsigaliojus Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimams³⁰, valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaita nerengiama ir Valstybės kontrolės išvada dėl jos neteikiama. Finansinių (teisėtumo) auditų metu yra vertinamas turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumas.

Pateikiame dažniausiai pasitaikančius turto valdymo pažeidimus:

- Nustatyta atvejų, kai pažeidžiant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą³¹ valstybės ar savivaldybių turtu leidžiama neatlygintinai naudotis kitiems teisės aktais nenumatytiems juridiniams asmenims, kai apmokamos nenaudojamo ar kitiems subjektams perduoto turto išlaikymo ir aptarnavimo išlaidos, kai funkciškai nusidėvėjęs ir pripažintas netinkamu naudoti turtas likviduojamas nesilaikant teisės aktų.

³⁰ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymas, 2012-12-20 Nr. XII-134.

³¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (su vėlesniais pakeitimais).

- Dalies įstaigų tarnybinės gyvenamosios patalpos nuomojamos įstaigose jau nedirbantiems asmenims ir už nepagrįstai mažą kainą. Įstaigų valdomas valstybės turtas nuomojamas be viešojo nuomos konkurso arba nesilaikant Valstybės materialiojo turto viešo nuomos konkurso organizavimo taisyklių, nuomos ar panaudos sutartys neatitinka teisės aktų reikalavimų, neteisingai apskaičiuotas nuomos mokestis, pasirašytose turto nuomos ir panaudos sutartyse nenumatyta turto gavėjų pareiga apdrausti gautą turtą nuomotojų naudai.
- Įstaigos neužtikrino turto naudojimo kontrolės, nes dalis valstybės ar savivaldybių turto buvo perduota valdyti, naudoti kitiems subjektams, nepasirašius sutarčių ar perdavimo ir priėmimo aktų, neturint Vyriausybės sprendimų arba nesuderinus su Aplinkos ministerija. Dalis įstaigų kitiems ūkio subjektams valstybės turtą nepagrįstai perdavė naudotis neatlygintinai. Nepakankamai kontroliuojama, kad viešosios įstaigos pagal panaudos sutartis gautą turtą naudotų pagal paskirtį, nes dalį šio turto jos perdavė naudotis neatlygintinai ar išnuomojo tretiesiems asmenims.
- Dalis institucijų / įstaigų neužtikrino tinkamo jų patikėjimo teise valdomo turto valdymo, patikėjimo teise valdomo turto neįregistravo Nekilnojamojo turto registre, nurašiusios turtą Registrų centrui nepateikė prašymų dėl jo išregistravimo. Dalis įstaigų pasirašytų nuomos ir panaudos sutarčių neįregistruota Nekilnojamojo turto registre.

Centralizuoto valstybės turto valdymo sistemos kūrimas. Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programoje³², buvo numatyta centralizuoti valstybės turto (pirmiausia pastatų) valdymą, pamažu įdiegiant patalpų nuomos sistemą valstybės ir savivaldybių institucijoms. Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos 2012–2016 metų programoje³³ numatyta diegti valstybės nekilnojamojo turto centralizuoto valdymo principus (įskaitant centralizuotą šio turto pardavimą), nustatyti šio turto valdymo efektyvumo rodiklius, sukurti informacinėmis technologijomis paremtą valstybės nekilnojamojo turto valdymo kontrolės sistemą. Vyriausybės nutarimu³⁴ patvirtintos Centralizuoto valstybės turto valdymo 2009–2016 metų strategijos tikslas – siekti racionaliau ir efektyviau valdyti valstybės turtą – tobulinti teisinę ir administracinę sistemas, kurios sudarytų sąlygas įgyvendinti šioje strategijoje numatytus centralizuoto valstybės turto valdymo tikslus ir uždavinius.

Vadovaudamasis šiuo Vyriausybės nutarimu finansų ministras³⁵ patvirtino Centralizuoto valstybės turto valdymo 2009–2016 metų strategijos įgyvendinimo 2009–2012 metų priemonių planą. Valstybės kontrolė³⁶ jau yra konstatavusi, kad priemonių plane numatytos 2010–2011 metais įvykdyti priemonės neįgyvendinamos. Įvertinus, kaip vyksta centralizuoto valstybės turto valdymo sistemos kūrimas, nustatyta, kad plane nurodyti tikslai³⁷ nepasiekti, nes įgyvendinta tik nedidelė dalis iki 2012 metų pabaigos numatytų priemonių. Pažymėtina, kad didesnė dalis

³² Lietuvos Respublikos Seimo 2008-12-09 nutarimas Nr. XI-52 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, IV d. 257 p.

³³ Lietuvos Respublikos Seimo 2012-12-13 d. nutarimas Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, IV d. 59 p.

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-11-25 nutarimu Nr. 1597 patvirtinta Centralizuoto valstybės turto valdymo 2009–2016 m. strategija.

³⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-02-23 įsakymu Nr. 1K-041 patvirtintas Centralizuoto valstybės turto valdymo 2009–2016 metų strategijos įgyvendinimo 2009–2012 metų priemonių planas.

³⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Išvados dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2009, 2010, 2011 metais ataskaitos, 2010-12-01 Nr. FA-P-700-4-81, 2011-11-25 Nr. FA-P-60-2-66, 2012-11-28 Nr. FA-P-60-2-61.

³⁷ Įdiegti centralizuoto valdymo principus sprendžiant sistemines valstybės turto valdymo problemas, taip pat įdiegti nekilnojamojo turto valdymo principus, sudarančius sąlygas mažinti šio turto išlaikymo sąnaudas.

priemonių negali būti įgyvendinamos, kol nesukurtas centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojas. Iki šiol akcinė bendrovė Turto bankas yra reorganizuota į valstybės įmonę Turto banką³⁸, o Vyriausybė 2011 metų pabaigoje yra pateikusi Seimui su Centralizuoto valstybės turto valdymo strategijos įgyvendinimu susijusių įstatymų projektus³⁹. Šiuo metu išvadas dėl įstatymų projektų yra pateikę Vyriausybė ir visi Seimo komitetai, tačiau šie teisės aktai Seime dar nepriimti.

Valstybės turto informacinės paieškos sistemos (toliau – VTIPS) diegimas yra vienas iš uždavinių įgyvendinant Centralizuoto valstybės turto valdymo strategijoje nustatytus tikslus. VTIPS tikslas – užtikrinti sprendimų, susijusių su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, tinkamą kokybę ir jų priėmimo procedūrų koordinavimą. Dėl šių priežasčių labai svarbu, kad VTIPS duomenys apie valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą būtų tikri ir teisingi.

Valstybės kontrolė išvadose dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų jau kelerius metus konstatavo, kad VTIPS kuriama nesilaikant Vyriausybės nutarimo⁴⁰ ir kitų informacinių sistemų kūrimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, duomenis apie valdomą turtą teikia tik apie du trečdalius visų turto valdytojų, pateikti duomenys nėra išsamūs, nes tarp jų nėra valstybės registruose (Nekilnojamojo turto registre ir kt.) kaupiamų duomenų, surinkta informacija niekas nesinaudoja.

Nuo 2011 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšomis buvo pradėtas įgyvendinti naujas projektas „Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimas, diegimas ir naudojimas valstybės turtui valdyti“ (projektui skirtas finansavimas 3 000 tūkst. Lt, iš šios sumos – 2 550,0 tūkst. Lt Europos Sąjungos lėšos). Numatoma šio projekto trukmė yra treji metai. Projektas turėtų padėti užtikrinti informacijos apie valstybei priklausantį nekilnojamąjį turtą teikimą ir kaupimą, efektyvų valstybės turto valdymą, sudaryti sąlygas įdiegti valstybės nekilnojamojo turto kontrolės sistemą ir valdymo principus. Finansų ministerija su Valstybės turto fondu pasirašė VTIPS projekto įgyvendinimo partnerystės sutartį⁴¹, pagal kurią Finansų ministerija – Projekto vykdytoja, Valstybės turto fondas – Projekto partneris. Projektas pradėtas įgyvendinti nuo pradinio VTIPS kūrimo etapo, t. y. laikoma, kad ankstesnis sistemos kūrimas nedavė jokių rezultatų.

Pagal paraiškoje dėl projekto finansavimo pateiktą projektui reikalingų viešųjų pirkimų (paslaugų / prekių) sutarčių sudarymo planą sutartys dėl VTIPS kūrimo ir diegimo paslaugų įsigijimo turėjo būti pasirašytos 2012 m. balandžio mėnesį, o 2013 metų pradžioje turėjo būti įsigyti serveriai ir techninė įranga bei įvesti VTIPS duomenys. Finansų ministerija informavo, kad šių metų liepos 4 d. paskelbtas VTIPS diegimo paslaugų pirkimas (jį vykdo Valstybės turto fondas) ir parengtos metodinės VTIPS panaudojimo rekomendacijos. Šiuo metu keičiami ir su Vyriausybe derinami VTIPS nuostatai (šiuo metu Finansų ministerija yra pateikusi Vyriausybei 2009 m. liepos 22 d.

³⁸ Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Turto banko įstatymas, 2010-11-12 Nr. XI-1108; Lietuvos Respublikos akcinės bendrovės Turto banko pertvarkymo į valstybės įmonę Turto banką įstatymas, 2010-11-12 Nr. XI-1107.

³⁹ Lietuvos Respublikos centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo projektas, 2011-12-08 Nr. XIP-3944, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 3, 4, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16¹, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16² straipsniu įstatymo projektas 2011-12-08 Nr. XIP-3945, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, 2011-12-08 Nr. XIP-3946 ir kt.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimu Nr. 451 patvirtintos Valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklės.

⁴¹ Projekto „Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimas, diegimas ir naudojimas valstybės turtui valdyti“ įgyvendinimo partnerystės sutartis, 2010-12-27 Nr. 1S-120.

nutarimo Nr. 813 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos steigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą⁴²). Pateikta informacija rodo, kad ir tolesnis VTIPS projekto įgyvendinimas vyksta vangiai ir projektas gali būti laiku neįgyvendintas.

Pažymėtina, kad Vyriausybė 2013 m. rugpjūčio mėnesį⁴³ nutarė iš naujo įsteigti Valstybės turto informacinės paieškos sistemą ir patvirtino jos nuostatus.

---

⁴² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-07-10 nutarimo projektas Nr. 13-736-04 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 813 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos steigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-08-21 nutarimas Nr. 758 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. liepos 22 d. nutarimo Nr. 813 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos steigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

VALDŽIOS SEKTORIAUS DEFICITAS

Nors 2012 m. Lietuvos valdžios sektoriaus deficitas buvo didesnis nei ES nustatytas rodiklis – 3 proc. BVP, biudžeto deficito perviršio procedūra Lietuvai buvo nutraukta. Viena iš nutraukimo priežasčių – Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje⁴⁴ Vyriausybė numato toliau mažinti deficitą iki 2,5 proc. BVP 2013 m. ir iki 1,5 proc. BVP 2014 m. Europos Komisija irgi prognozuoja Lietuvos valdžios sektoriaus deficito mažėjimą, tačiau lėtesnį: 2013 m. iki 2,9 proc. BVP ir 2014 m. iki 2,4 proc. BVP.

Išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto Valstybės kontrolės išsakyta nuomonė, kad savivaldybių biudžetas 2012 metais bus deficitinis, pasitvirtino.

2012 metų biudžetas buvo parengtas atsižvelgiant į tai, kad 2009 m. Lietuvai buvo pradėta biudžeto deficito perviršio procedūra ir pateiktos Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijos reikalavo ištaisyti perviršinio deficito būklę iki 2012 m. pabaigos. Vyriausybė 2012 metams nusistatė užduotį⁴⁵ pasiekti, kad valdžios sektoriaus deficitas nebūtų didesnis nei 2,8 proc. BVP.

Faktinis 2012 metų valdžios sektoriaus deficitas buvo 3,2 proc. BVP. Jo pagerėjimas, palyginti su 2011 metais (2,3 procentinio punkto) siejamas su valdžios sektoriaus išlaidų konsolidavimu, tęsiant apribojimus išlaidų augimui, kaip numatyta Fiskalinės drausmės įstatyme⁴⁶, ir pagerėjusia ekonomine padėtimi. Nepaisant šiek tiek didesnio nei planuota deficito, Europos Komisija 2013 m. pavasarį biudžeto deficito perviršio procedūrą Lietuvai nutraukė⁴⁷, motyvuodama tuo, kad 3,2 proc. BVP deficitas gali būti laikomas esančiu arti atskaitos rodiklio (3 proc.), be to, Lietuvos skolos ir BVP santykis yra žemiau 60 proc. atskaitos rodiklio (2012 m. valdžios sektoriaus skola sudarė 40,7 proc. BVP) ir prognozuojama, kad jo neperžengs. Europos Komisija taip pat atsižvelgė į faktą, kad Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje numatyta toliau mažinti deficitą iki 2,5 proc. BVP 2013 metais ir iki 1,5 proc. BVP 2014 metais, taigi, išlaikyti jį žemiau 3 proc. BVP ribos. Europos Komisija irgi prognozuoja Lietuvos valdžios sektoriaus deficito mažėjimą⁴⁸, tačiau lėtesnį: 2013 metais iki 2,9 proc. BVP ir 2014 metais iki 2,4 proc. BVP.

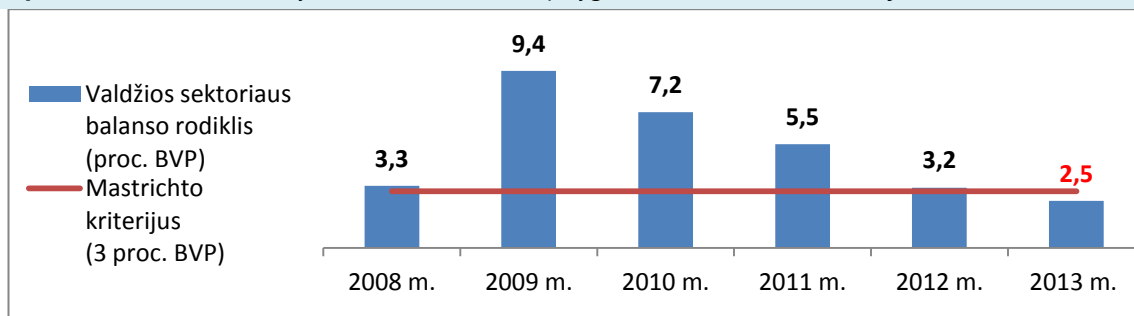
⁴⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-04-23 nutarimas Nr. 343 „Dėl Lietuvos konvergencijos 2013 metų programos“.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-04-27 nutarimas Nr. 491 „Dėl Lietuvos konvergencijos 2011 metų programos ir Nacionalinės reformų darbotvarkės“.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymas, 2007-11-08 Nr. X-1316 (su vėlesniais pakeitimais), 3 str. 2 d.

⁴⁷ Recommendation for a COUNCIL DECISION abrogating Decision 2009/588/EC on the existence of an excessive deficit in Lithuania, Brussels, 29.5.2013 COM(2013) 387 final.

⁴⁸ Recommendation for a COUNCIL DECISION abrogating Decision 2009/588/EC on the existence of an excessive deficit in Lithuania, Brussels, 29.5.2013 COM(2013) 387 final, (6).

3 pav. Deficito ir BVP santykio 2008–2013 metais palyginimas su Mastrichto kriterijumi

Šaltinis – Statistikos departamentas

Lietuvos konvergencijos 2013 metų programoje Vyriausybė nurodė tokias planuoto biudžeto deficito nepasiekimo priežastis 2012 metais:

- savivaldybės išleido 0,2 proc. BVP viršplaninių pajamų;
- valstybės iš uždarosios akcinės bendrovės Visagino atominės elektrinės gauti dividendai, iš viso 0,3 proc. BVP, nebuvo pripažinti pajamomis.

Rengdama 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų įstatymo projektą, Finansų ministerija planavo, kad 2012 m. savivaldybių biudžetų rezultatas neturės įtakos planuojamam (2,8 proc. BVP) valdžios sektoriaus deficitui. Pažymėtina, kad Išvadoje dėl 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto Valstybės kontrolė pažymėjo⁴⁹, kad 2012 m. vietos valdžios sektoriaus balanso rodiklis bus neigiamas (deficitas) ir turės neigiamos įtakos projektuojamam valdžios sektoriaus balanso rodikliui. Statistinis vietos valdžios subsektoriaus balanso rodiklis 2012 metais yra lygus 283 mln. Lt ir sudaro 0,2 proc. BVP. Valstybės kontrolės išsakyta nuomonė, jog savivaldybių biudžetas bus deficitinis, pasitvirtino.

Valdžios sektoriaus deficito valdymas

Vyriausybė, teikdama Seimui 2012 metų biudžeto pakeitimo projektą, neparengė išvados dėl keičiamų finansinių rodiklių atitikties paskutinėms galiojančioms Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijoms ir nuomonei, kai to reikalavo Fiskalinės drausmės įstatymas.

Valstybės kontrolė, atlikusi 2011 metų valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą, rekomendavo Finansų ministerijai tobulinti valstybės biudžeto vykdymo stebėsenos procesą – rengti išvadas dėl valstybės biudžeto vykdymo rodiklių atitikties valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytoms sąlygoms, teikti vertinimus ir pasiūlymus dėl valstybės biudžeto keitimo ar nekeitimo. Tačiau šis procesas Finansų ministerijoje nepasikeitė.

Valstybės kontrolė ne kartą yra atkreipusi dėmesį į fiskalinės drausmės nesilaikymą planuojant ateinančių metų biudžetą, kai dalis išlaidų neįtraukiama į asignavimus.

Dėl to, kad kasmetinis valdžios sektoriaus deficitas reiškia augančią valstybės skolą, ir dėl naujų įsipareigojimų Europos Sąjungai ypač aktuali ir reikšminga tampa valdžios sektoriaus deficito stebėseną, kad būtų laiku įvertinta galimybė jam būti didesniai nei 3 proc. BVP ir imtasi priemonių tai ištaisyti.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito 2011-11-14 išvada Nr. VA-P-60-10-17 „Dėl Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto“.

2011 metų valstybės biudžete pirmą kartą buvo reglamentuotas deficito valdymas, t. y. numatytos sąlygos, kurioms esant turėjo būti rengiamas biudžeto pakeitimo projektas. 2012 metų valstybės biudžete toks reglamentavimas taip pat numatytas. Valstybės kontrolė, atlikusi 2011 metų valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą, Finansų ministerijai rekomendavo tobulinti valstybės biudžeto vykdymo stebėsenos procesą – rengti išvadas, kuriose būtų pateikiami konkretūs valstybės biudžeto vykdymo rodiklių atitikties tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytoms sąlygoms vertinimai ir pasiūlymai dėl valstybės biudžeto keitimo ar nekeitimo⁵⁰. Tačiau ši rekomendacija nėra įgyvendinta – valstybės biudžeto vykdymo stebėsenos procesas Finansų ministerijoje nepasikeitė, išvados su pasiūlymais dėl valstybės biudžeto keitimo ar nekeitimo nerengiamos.

Vadovaujantis Fiskalinės drausmės įstatymu, Vyriausybė, teikdama Seimui atitinkamų metų biudžeto projektą arba jo pakeitimo projektą, turi pateikti išvadas dėl finansinių rodiklių atitikties paskutinėms galiojančioms Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijoms ir nuomonei dėl Lietuvos vidutinio laikotarpio ekonominės programos ir galimų papildomų priemonių, būtinų visiškai atsižvelgti į Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijas ir nuomonę⁵¹. 2012 metų valstybės biudžetas buvo keičiamas 2012 m. lapkričio 27 d., šiuo pakeitimu valstybės biudžeto asignavimai buvo padidinti 42 mln. Lt⁵². Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijos buvo pateiktos 2012 metų birželį⁵³. Atsižvelgiant į minėtas teisės aktų nuostatas, Vyriausybė turėjo parengti išvadą dėl keičiamų finansinių rodiklių atitikties paskutinėms galiojančioms Europos Sąjungos Ministrų Tarybos rekomendacijoms ir nuomonei, tačiau tokia išvada nebuvo parengta.

Fiskalinės drausmės įstatyme yra nustatyta fiskalinės drausmės taisyklė asignavimų prieaugiui⁵⁴. Išvadoje dėl 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto Valstybės kontrolė teikė pastabą dėl dalies išlaidų neįtraukimo į asignavimus ir dėl to neteisingai apskaičiuoto asignavimų prieaugio⁵⁵. Panašaus pobūdžio pastabos (dėl išlaidų neįtraukimo į asignavimus) buvo teiktos ir ankstesniųjų auditų metu⁵⁶.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito 2012-09-24 išvada Nr. FA-P-60-13-58 „Dėl Lietuvos Respublikos 2011 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių, valstybės skolos ataskaitų ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo“.

⁵¹ Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymas, 2007-11-08 Nr. X-1316 (su vėlesniais pakeitimais) 3 str. 4 d. 2 p.

⁵² Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 1, 2, 4, 13 straipsnių ir 1, 3, 4, 10 priedėlių pakeitimo įstatymas, 2012-11-27, Nr. XII-17

⁵³ 2012 m. liepos 10 d. ES Tarybos rekomendacija Nr. 2012/C 219/16 dėl Lietuvos 2012 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2012–2015 m. Lietuvos konvergencijos programos.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymas, 2007-11-08 Nr. X-1316 (su vėlesniais pakeitimais) 3 str. 2 d.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito 2012-11-12 išvada Nr. VA-P-60-8-15 „Dėl Lietuvos Respublikos 2013 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto“.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito 2011-09-16 išvada Nr. FA-P-60-1-62 „Dėl Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo“.

VALSTYBĖS SKOLINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI IR ĮSIPAREIGOJIMAI VALSTYBEI

Vyriausybė, 2012 metais prisiimdama naujus skolinius įsipareigojimus, laikėsi Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių apraše nustatytų skolos rizikos limitų.

2012 metų rodiklių įstatyme nustatytas 9 435 mln. Lt Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas nebuvo viršytas ir 2012 m. pabaigoje sudarė 5 158,4 mln. Lt.

2012 metų rodiklių įstatymo nuostatas dėl savivaldybių skolinimosi limitų apskaičiavimo Finansų ministerija ir savivaldybės taikė skirtingai. Siekiant aiškumo ir teisingo duomenų atskleidimo, šis klausimas teisės aktuose turėtų būti reglamentuotas detaliau.

Siekiant, kad Vyriausybės vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategija realiai padėtų kurti ir vykdyti efektyvią valstybės skolos valdymo politiką, 2011 metais buvo patvirtintas Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašas⁵⁷. Šio aprašo nuostatomis Vyriausybė turi vadovautis skolindamasi ir valdydama skolinius įsipareigojimus, prisiimtus išplatinus Vyriausybės vertybinius popierius (toliau – VVP), pasirašius paskolų sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus. Šiame apraše taip pat nustatyti tarptautinę praktiką atitinkantys skolos rizikos limitai, kurių Vyriausybė privalo laikytis prisiimdama naujus skolinius įsipareigojimus. Pažymime, kad, remiantis 2012 metų duomenimis, Vyriausybė laikėsi nustatytų skolos rizikos limitų (5 lentelė).

5 lentelė. Skolos rodikliai ir skolos rizikos limitai

Skolos rodikliai ir skolos rizikos limitai	2012 m. faktiniai duomenys	Limitai
Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP, proc.	40,7	60 (ES sutartimi nustatytas kriterijus)
Trumpalaikės skolos pagal likutinę trukmę ir visos skolos santykis, proc.	14,1	25
Vidutinė svertinė likutinė skolos trukmė, metais	5,5	>4
Finansinė Macaulay trukmė, metais	4,0	2,5-5
Skolos pagal kintamą palūkanų normą ir visų skolinių įsipareigojimų santykis, proc.	1,4	≤10
Skola litais ir eurai, įvertinus sudarytus išvestinių finansinių priemonių sandorius	100 proc. visos skolos	100 proc. visos skolos
Valstybės garantuotos skolos santykis su BVP, proc.	0,8	≤3

Šaltinis – 2012 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, Vyriausybės 2011–2014 m. skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašas

Valstybės kontrolė, atlikusi Valstybės išdo finansinį (teisėtumo) auditą, rekomendavo⁵⁸ atlikti analizę, ar Vyriausybės 2011–2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairėse nustatyti Vyriausybės skolinimosi ir skolos valdymo tikslai, uždaviniai ir skolos rizikos limitai yra aktualūs, bei šias gaires atnaujinti. Auditoriai atkreipė dėmesį, kad nenustatyta skaičiavimais pagrįsta

⁵⁷ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-09-28 nutarimu Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-2014 metų skolinimosi ir skolos valdymo gairių aprašo patvirtinimo“.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybės išdo finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-12 Nr. FA-P-60-7-83.

skolos rizikos limitų nustatymo ir faktinių jų dydžių apskaičiavimo metodika, todėl rekomendavo tokią metodiką patvirtinti.

2012 metų rodiklių įstatyme⁵⁹ nustatytas 9 435 mln. Lt⁶⁰ Vyriausybės grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limitas, t. y. didžiausias galimas grynasis skolinių įsipareigojimų pokytis (per tam tikrą laikotarpį Vyriausybės valstybės vardu skolinantis prisiimtų ir įvykdytų įsipareigojimų sumų skirtumas) per biudžetinius metus. Vadovaujantis 2012 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenimis, faktinis grynasis skolinių įsipareigojimų pokytis 2012 m. pabaigoje sudarė 5 158,4 mln. Lt ir neviršijo nustatyto dydžio. Valstybinių aukštųjų mokyklų skolinimosi limitas taip pat nebuvo viršytas (6 lentelė).

6 lentelė. 2012 metų rodiklių įstatyme nustatyti skolinimosi limitai ir jų laikymasis

Pavadinimas	Limitai	Faktiniai duomenys
Vyriausybės grynasis skolinių įsipareigojimų pokytis, mln. Lt	9 435,0	5 158,4
Valstybinių aukštųjų mokyklų skolinimosi limitas, mln. Lt	35,0	2,0
Savivaldybių skolinimosi limitai (proc. nuo savivaldybės biudžeto pajamų), proc.:		
skola	70 (120*)	Rokiškio r. – 71,3
metinis grynasis skolinimasis	20 (35*)	Alytaus r. – 22,9
grąžintina paskolų ir palūkanų bei su paskolų ėmimu susijusių įmokų suma	15	Kauno m. – 20,8
garantijų limitas	10	Vilniaus m. – 10,1 Panevėžio m. – 12,4 Anykščių r. – 22,6 Varėnos r. – 10,8

* Vilniaus miesto savivaldybei nustatytas limitas

Šaltinis – 2012 m. Lietuvos Respublikos suvestinis savivaldybių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys

2012 metų rodiklių įstatyme⁶¹ nustatyti savivaldybių skolinimosi limitai. Pagal Savivaldybės biudžeto vykdymo ir skolinių įsipareigojimų statistinių ataskaitų teikimo Finansų ministerijai taisyklės⁶² savivaldybės neprivalo teikti informacijos apie limitų laikymąsi. Šiuos duomenis kartu su Suvestiniu savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkiniu parengia ir pateikia Finansų ministerija. Ministerija limitų laikymąsi pagal 2012-12-31 būklę apskaičiavo nuo metų pradžioje savivaldybių patvirtintų biudžetų pajamų (6 lentelė). Savivaldybės limitų laikymąsi skaičiuoja nuo patvirtintų pajamų, įvertinusios visus metų laikotarpiu atliktus pajamų plano patikslinimus (pavyzdžiui, dėl gautų viršplaninių pajamų). Tokia praktika rodo, kad Rodiklių įstatymo nuostatos dėl skolinimosi limitų apskaičiavimo taikomos skirtingai. Siekiant tinkamai atskleisti informaciją apie savivaldybių skolinimosi limitų, nustatytų tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme, laikymąsi, Finansų ministerijai rekomendavome⁶³ patikslinti Savivaldybės biudžeto vykdymo ir skolinių įsipareigojimų statistinių ataskaitų teikimo taisyklės, užtikrinant, kad savivaldybės pateiktų visą informaciją apie metų

⁵⁹ Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2011-12-20 Nr. XI-1823 (su vėlesniais pakeitimais) 10 str.

⁶⁰ Iš kurių 3 452,8 tūkst. Lt skirta sukaupti daliai lėšų Vyriausybės euroobligacijų emisijai 2013 metais išpirkti ir 1 000 mln. Lt – Finansinio tvarumo įstatyme numatytoms finansinio stabilumo stiprinimo priemonėms taikyti.

⁶¹ Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2011-12-20 Nr. XI-1823 (su vėlesniais pakeitimais) 12 str.

⁶² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-11-11 įsakymas Nr. 1K-361 „Dėl savivaldybės biudžeto vykdymo ir skolinių įsipareigojimų statistinių ataskaitų teikimo Finansų ministerijai taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

⁶³ Valstybės kontrolės 2013-09-18 raštas Nr. S-(60-3130/2970)-2162 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

laikotarpiu patvirtintus biudžeto rodiklių patikslinimus, ir įpareigoti savivaldybes teikti informaciją apie šių limitų laikymąsi bei nustatyti reikalavimus šiai informacijai.

Valstybės skolos dydis ir struktūra

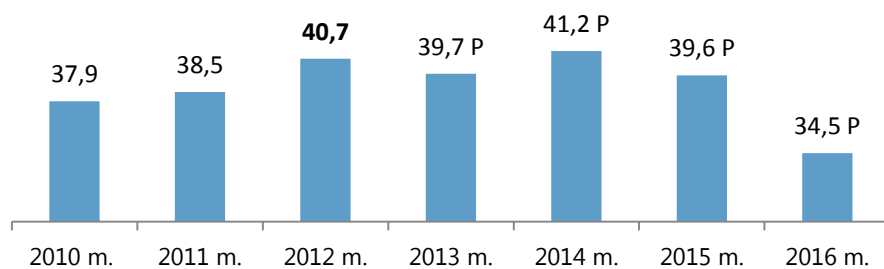
Valstybės skola, palyginti su 2011 m., išaugo 11,2 proc. ir 2012 m. pabaigoje sudarė 46 577,2 mln. Lt.

Valstybės skolos santykis su BVP (40,7 proc.) išlieka mažesnis negu Maastrichto sutartyje nustatyta riba (ne daugiau kaip 60 proc.) ir nesiekia ES šalių narių vidurkio (85,3 proc.)

Valstybės skola – valdžios sektoriui⁶⁴ priskirtų subjektų, turinčių teisę skolintis, priimtų, bet dar neįvykdytų įsipareigojimų grąžinti kreditoriams lėšas, pasiskolintas išplatinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius, pasirašius paskolų sutartis, lizingo (finansų nuomos) sutartis ir kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus, konsoliduota suma.

Valstybės skola 2012 m. pabaigoje sudarė 46 577,2 mln. Lt, palyginti su 2011 metais, ji padidėjo 4 680 mln. Lt (11,2 proc.). Atsižvelgus į pritaikytas finansines išvestines priemones valstybės skola 2012 m. pabaigoje sudarė 46 036,4 mln. Lt, arba 40,7 proc. BVP (4 pav.).

4 pav. Valstybės skolos santykis su BVP, proc. 2010–2016 m.⁶⁵

Šaltinis – Eurostatas, Lietuvos konvergencijos 2013 metų programa

Valstybės skolos santykis su BVP išlieka mažesnis negu Maastrichto sutartimi nustatytas kriterijus (ne daugiau kaip 60 proc. BVP) ir nesiekia ES šalių narių vidurkio, kuris pagal ES statistikos agentūros „Eurostat“ duomenis 2012 m. pabaigoje buvo 85,3 proc. BVP (2011 m. pabaigoje buvo 82,5 proc. BVP).

2012 m. pabaigoje valstybės skolą sudarė šių subsektorių skola:

- centrinės valdžios skola – 43 131,2 mln. Lt (92,6 proc. visos skolos);
- vietos valdžios konsoliduota skola – 1 990,9 mln. Lt (4,3 proc.);
- socialinės apsaugos fondų konsoliduota skola – 1 455 mln. Lt (3,1 proc.),

Per 2012 metus centrinės valdžios skola išaugo 12 proc., vietos valdžios – 11,3 proc., o valstybės socialinės apsaugos fondų sektoriaus – 27,8 proc.

Valstybės skolos struktūros pasiskirstymas pagal priemonių tipą (paskolos ir VVP), kreditorius (užsienio ir vidaus), skolinimosi trukmę (ilgalaikiai ir trumpalaikiai skoliniai įsipareigojimai) ir jų pokyčiai pateikiami 7 lentelėje.

⁶⁴ Sektorius, kuris apima centrinės valdžios (Vyriausybė ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai), vietos valdžios (savivaldybės ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) ir valstybės socialinės apsaugos fondų (Valstybinio socialinio draudimo fondas, Privalomojo sveikatos draudimo fondas ir kiti šiam sektoriui priskirti subjektai) sektorius.

⁶⁵ 2010–2012 m. rodikliai – faktiniai, 2013–2016 m. rodikliai – Lietuvos konvergencijos 2013 m. programoje (patvirtintoje Vyriausybės 2013-04-23 nutarimu Nr. 343) prognozuojamas valstybės skolos santykis su BVP (P – projekcijos).

7 lentelė. Valstybės skola pagal priemonių tipą, įsipareigojimų trukmę ir kreditorius 2011–2012 m.

Rodiklis	2011-12-31		2012-12-31		Pokytis	
	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	lyginamasis dydis, proc.	mln. Lt	proc.
Pagal priemones						
Indėliai	26,2	0,1	679,8	1,5	653,6	2494,7
VVP	34 444,1	82,5	37 383,8	80,3	2 939,7	8,5
Paskolos	7 426,9	17,4	8 513,6	18,3	1 086,7	14,6
Pagal pradinę trukmę						
Ilgalaikiai įsipareigojimai	39 439,7	94,1	43 568,4	93,5	4 128,7	10,5
Trumpalaikiai įsipareigojimai	2 457,5	5,9	3 008,8	6,5	551,3	22,4
Pagal kreditorius						
Vidaus kreditoriams	10 987,9	25,9	11 352,3	24,4	364,4	3,3
Užsienio kreditoriams	30 909,3	74,1	35 224,9	75,6	4 315,6	14,0
Iš viso valstybės skola	41 897,2	100,0	46 577,2	100,0	4 680,0	11,2

Šaltinis – 2011, 2012 m. Valstybės skolos ataskaitos

Pagrindiniai valstybės skolos struktūros pasikeitimai, palyginti su 2011 m.:

- **pagal kreditorius:** vidaus skolos dalis valstybės skolos struktūroje 2012 m. sumažėjo nuo 25,9 iki 24,4 proc., atitinkamai padidėjo užsienio skolos dalis – nuo 74,1 iki 75,6 proc.;
- **pagal skolinimosi trukmę:** ilgalaikiai įsipareigojimai (daugiau nei 1 metų) per 2012 m. padidėjo 4 128,7 mln. Lt (10,5 proc.) ir 2012 m. pabaigoje sudarė 43 568,4 mln. Lt, jų lyginamoji dalis visoje skoloje, palyginti su 2011 m., sumažėjo nuo 94,1 proc. iki 93,5 proc., o trumpalaikių įsipareigojimų dalis atitinkamai padidėjo nuo 5,9 iki 6,5 proc.;
- **pagal priemonių tipą:** per 2012 m. padidėjo įsipareigojimai pagal visas priemones. Paskolų dalis metų pabaigoje sudarė 8 513,6 mln. Lt (18,3 proc. visos valstybės skolos). Ir toliau valstybės skolos struktūroje dominuoja VVP – 80,3 proc. skolos.

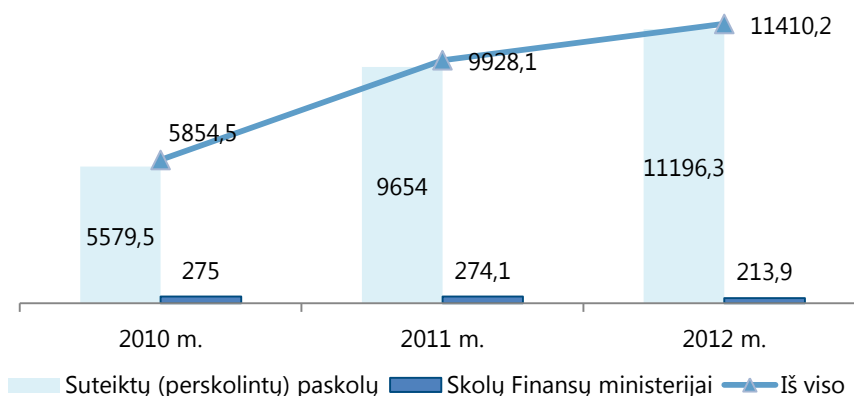
Skoliniai įsipareigojimai valstybei

Visa ūkio subjektų skola valstybei, palyginti su 2011 m., išaugo 14,9 proc. ir 2012 m. pabaigoje sudarė 11 410,2 mln. Lt.

Skolinius įsipareigojimus valstybei sudaro ūkio subjektams iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suteiktos paskolos ir skolos pagal Finansų ministerijos, kaip Vyriausybės įgalioto asmens, pasirašytas sutartis su ūkio subjektais, už kuriuos sumokama įvykdžius valstybės garantinius įsipareigojimus.

Per 2009–2012 m. laikotarpį skoliniai įsipareigojimai valstybei didėjo daugiausiai dėl Finansų ministerijos iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų suteiktų paskolų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai („Sodrai“) ir dėl 2011 m. suteiktos paskolos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“⁶⁶. Iš viso per 2012 metus „Sodrai“ buvo suteikta 2 252 mln. Lt paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų (2009 m. – 2 920 mln. Lt; 2010 m. – 1 660 mln. Lt; 2011 m. – 1 440 mln. Lt). 2012 m. pabaigoje ūkio subjektams suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų negrąžintas likutis sudarė 11 196,3 mln. Lt, o ūkio subjektų skolų valstybei pagal įvykdytas valstybės garantijas negrąžintas likutis – 213,9 mln. Lt. Visa ūkio subjektų skola valstybei per 2012 m. išaugo iki 11 410,2 mln. Lt, arba 14,9 proc. (5 pav.).

⁶⁶ Lietuvos Respublikos indėlių ir (ar) įsipareigojimų investuotojams draudimo įmokų mokėjimui finansuoti suteikta 3 059,5 mln. Lt paskola.

5 pav. Paskolų, suteiktų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, dinamika 2010–2012, mln. Lt

Šaltinis – Finansų ministerija

Valstybės suteiktos garantijos

Valstybės garantijos, palyginti su 2011 m., sumažėjo 11,4 proc. ir 2012 m. pabaigoje sudarė 917,5 mln. Lt, t. y. 0,8 proc. BVP, ir neviršijo nustatyto 3 proc. BVP limito.

2012 metų rodiklių įstatyme nustatyti valstybės garantijų limitai neviršyti, išskyrus įsipareigojimų dėl valstybės remiamų paskolų limitą, kuris 2012 m. pabaigoje viršytas 7,9 mln. Lt.

Valstybės garantija – valstybės turintis įsipareigojimas grąžinti visą skolą arba jos dalį ir sumokėti už grąžinamą skolą ar jos dalį palūkanas vidaus arba užsienio kreditoriui už valstybės garantuojamą skolininką, jeigu šis neįvykdo paskolos sutartyje arba kituose įsipareigojimuose skolos dokumentuose nustatytų įsipareigojimų arba įvykdo ne visus tokius įsipareigojimus⁶⁷.

Iki 2004 m. valstybė teikė garantijas ūkio subjektams, negrąžintų tokių paskolų likutis 2012 m. pabaigoje sudarė 109,8 mln. Lt. 2004–2008 m. laikotarpiu valstybė naujų garantijų ūkio subjektams neteikė, o garantijas kredito įstaigoms už ūkio subjektus teikė tik Vyriausybės įsteigtos garantijų institucijos⁶⁸, tokių negrąžintų paskolų likutis 2012 m. pabaigoje sudarė 610,4 mln. Lt. Šis likutis (įvertinus Europos investicijų fondo padengiamą 2,4 mln. Lt išmokų sumą) neviršija 2012 metų rodiklių įstatyme nustatyto valstybės garantijų už valstybės garantuojamų garantijų institucijų priimtų įsipareigojimus pagal garantijas limitą (4 lentelė).

8 lentelė. 2012 metų rodiklių įstatyme nustatyti valstybės garantijų limitai ir jų laikymasis, mln. Lt

Valstybės garantijos	Limitai	2012 m. faktas
Už valstybės garantuojamų garantijų institucijų priimtų įsipareigojimus pagal garantijas	974,0	608,0
Pagal Finansinio tvarumo įstatymą dėl bankų gaunamų paskolų ar kitaip priimamų finansinių įsipareigojimų	1 000,0	0
Dėl tarptautinių finansų institucijų teikiamų paskolų valstybės investicijų projektams finansuoti	80,0	0

⁶⁷ Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, 1996-08-22 Nr. I-1508 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 10 d.

⁶⁸ Garantijų institucija, už kurios įsipareigojimų įvykdymą garantuoja valstybė – Vyriausybės įsteigtas Lietuvos Respublikos juridinis asmuo, kuris užtikrina kredito įstaigoms pagal garantijas juridiniams asmenims, Lietuvos Respublikoje įsteigtiems Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės valstybių narių juridinių asmenų filialams ar Lietuvos Respublikos piliečiams, ar nuolatiniams Lietuvos gyventojams teikiamų paskolų grąžinimą ir už kurio įsipareigojimų įvykdymą grąžinti visą skolą arba jos dalį ir už grąžinamą skolą ar jos dalį apmokėti palūkanas garantuoja valstybė.

Dėl Mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų	80,0	87,9
---	------	------

Šaltinis – 2012 m. valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, 2012 metų rodiklių įstatymas

Nuo 2009 m. buvo pradėtos teikti valstybės garantijos ir kredito įstaigoms, teikiančioms paskolas studentams⁶⁹. Negrąžintų paskolų su valstybės garantija studentams likutis 2012 m. pabaigoje sudarė 87,9 mln. Lt ir viršijo nustatytą 80 mln. Lt limitą (plačiau – Valstybės išdo auditas⁷⁰).

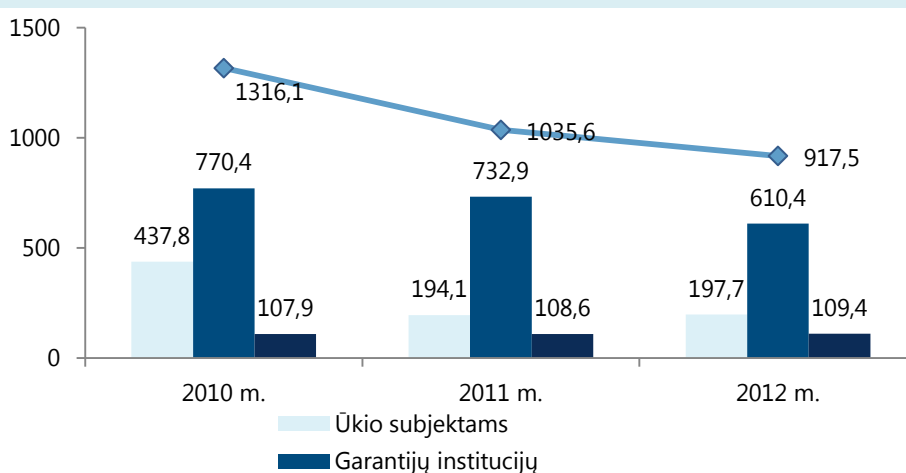
2012 m. pabaigoje skolinių įsipareigojimų, kuriems buvo suteiktos valstybės garantijos, likutis sudarė 808,1 mln. Lt, jis per metus sumažėjo 118,9 mln. Lt. Ūkio subjektams suteiktų valstybės garantijų suma per metus padidėjo 3,7 mln. Lt (1,9 proc.), tuo tarpu garantijų institucijų suteiktų garantijų suma sumažėjo 122,5 mln. Lt (16,7 proc.).

Valstybė pagal Seimo ratifikuotus tarptautinius susitarimus 2009–2011 m. laikotarpiu teikė garantijas tarptautinėms finansų institucijoms – Europos investicijų bankui ir Šiaurės investicijų bankui. Dėl šių institucijų iš nuosavų išteklių teikiamų paskolų ir garantijų įvairiems investicijų projektams finansuoti Lietuvos įsipareigojimai pagal šias suteiktas garantijas 2012 m. pabaigoje sudarė 109,4 mln. Lt, iš jų:

- pagal garantiją Europos investicijų bankui – 1,2 mln. Lt;
- pagal garantiją Šiaurės investicijų bankui – 101,76 mln. Lt;
- pagal garantiją Šiaurės investicijų bankui dėl aplinkosaugos projektų – 6,45 mln. Lt.

Visos valstybės garantijos, įskaitant garantijas tarptautinėms finansų institucijoms, per 2012 m. sumažėjo 118,1 mln. Lt ir metų pabaigoje sudarė 917,5 mln. Lt (6 pav.).

6 pav. Suteiktos valstybės garantijos 2010–2012 m., mln. Lt

Šaltinis – Finansų ministerija

2012 metais iš viso grąžinta 356,3 mln. Lt valstybės ūkio subjektams garantuotų paskolų.

⁶⁹ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2009 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu, 2008-12-22 Nr. XI-96 ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-05-27 nutarimu Nr. 480 „Dėl valstybės paskolų ir valstybės remiamų paskolų studentams suteikimo, administravimo ir grąžinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su pakeitimais ir papildymais).

⁷⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybės išdo atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-12 Nr. FA-P-60-7-83.

Valstybinio audito išvados ir ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Prezidentui, 1 egz.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 1 egz.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, 1 egz.

Valstybinio audito išvadą ir ataskaitą parengė 6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja Danguolė Krištopavičienė, vyriausiosios valstybinės auditorės Rasa Guobienė, Giedrė Stalauskienė, Vita Andrulytė ir 1-ojo audito departamento patarėjas Gediminas Kibilda.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl 2012 metų Nacionalinio
ataskaitų rinkinio“
1 priedas

Informacija apie Valstybės kontrolės atliktus auditus

Audituotas subjektas / ataskaitos pavadinimas	Ataskaitos ir išvados data	Ataskaitos numeris	Išvados numeris
Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2012 metų valstybės finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių, valstybės skolos ataskaitų ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo	2013-09-23	-	FA-P-60-13-97
Aplinkos ministerija	2013-07-15	FA-P-20-2-92	9-35
Energetikos ministerija	2013-07-11	FA-P-20-3-76	9-18
Finansų ministerija	2013-07-15	FA-P-60-4-91	9-33
Krašto apsaugos ministerija	2013-07-15	FA-P-40-4-85	9-27
Kultūros ministerija ir jos valdymo sritis	2013-07-11	FA-P-50-3-74	9-16
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2013-07-12	FA-P-10-6-79	9-22
Susisiekimo ministerija	2013-07-15	FA-P-20-4-86	9-28
Sveikatos apsaugos ministerija	2013-07-15	FA-P-10-7-88	9-30
Švietimo ir mokslo ministerija	2013-07-12	FA-P-50-4-78	9-20
Kauno technologijos universitetas	2013-07-11	FA-P-50-6-73	9-15
Vilniaus universitetas	2013-07-05	FA-P-50-5-68	9-11
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras	2013-07-09	FA-P-50-8-70	9-13
Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Inovatyvios medicinos centras	2013-07-04	FA-P-50-7-65	9-8
Teisingumo ministerija	2013-07-15	FA-P-40-2-93	9-34
Ūkio ministerija	2013-07-11	FA-P-20-5-75	9-17
Užsienio reikalų ministerija	2013-07-15	FA-P-40-6-90	9-32
Vidaus reikalų ministerija ir Policijos departamentas	2013-07-15	FA-P-40-5-87	9-29
Kūno kultūros ir sporto departamentas	2013-07-15	FA-P-40-6-89	9-31
Žemės ūkio ministerija	2013-07-12	FA-P-10-8-81	9-23
Ministro Pirmininko tarnyba	2013-02-04	FA-P-60-1	9-1
Aukščiausiasis Teismas	2013-07-05	FA-P-34-1-67	9-10
Kauno miesto apylinkės teismas	2013-06-28	FA-P-31-1-63	9-6
Panevėžio miesto apylinkės teismas	2013-06-28	FA-P-33-1-61	9-4
Kauno rajono apylinkės teismas	2013-07-04	FA-31-2-66	9-9
Šilutės rajono apylinkės teismas	2013-06-28	FA-P-35-1-62	9-5
Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas	2013-07-15	FA-P-60-5-94	9-36
Muitinės mokesčių fondas	2013-07-10	FA-P-60-6-72	9-14
Valstybės išdas	2013-07-12	FA-P-60-7-83	9-26
Privatizavimo fondas	2013-07-12	FA-P-60-11-84	9-25
Rezervinis (stabilizavimo) fondas	2013-07-12	FA-P-60-12-77	9-19
Garantinis fondas	2013-07-04	FA-P-20-6-64	9-7
Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas	2013-07-05	FA-P-20-7-69	9-12
Privalomojo sveikatos draudimo fondas	2013-07-12	FA-P-10-5-82	9-24
Valstybinio socialinio draudimo fondas	2013-07-12	FA-P-10-4-80	9-21

Audituotas subjektas / ataskaitos pavadinimas	Ataskaitos ir išvados data	Ataskaitos numeris	Išvados numeris
Dėl sanglaudos fondo projekto Nr. 2005/LT/16/C/PT/001 „Lietuvos geležinkelių radijo ryšio sistemos modernizavimas įdiegiant GSM-R“	2013-05-20	FA-P-70-6-57	9-3
Dėl Sanglaudos fondo (ISPA) projekto Nr. 2001/LT/16/P/PA/002 „Parama Sanglaudos fondo aplinkos apsaugos projektų parengimui“	2013-04-05	FA-P-70-8-4	9-2
Gyventojų turto ir pajamų deklaravimas	2012-10-25	VA-P-60-11-14	
Atnaujinamo ir privatizuotino valstybės turto valdymas	2013-01-16	VA-P-60-1-1	
Mokesčių lengvatos	2013-06-07	VA-P-60-3-7	
Laisvųjų ekonominių zonų ir pramoninių parkų vystymas	2012-09-28	VA-P-20-7-13	
Neišnaudojamos galimybės sumažinti karjerai pažeistus žemės plotus	2012-12-21	VA-P-20-1-19	
Supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymas	2012-12-27	VA-P-20-8-20	
AB Lietuvos radijo ir televizijos centro veikla	2013-05-02	P-20-12-6	
Regioninių atliekų tvarkymo sistemų veikla	2013-08-02	VA-P-20-9-11	
Objektyvus neįgalumo ir darbingumo lygio nustatymas ir efektyvi profesinė rehabilitacija - vis dar siektinas tikslas	2012-12-20	VA-P-10-1-18	
Ar efektyviai organizuota vaiko teisių apsauga	2012-12-31	VA-P-10-3-21	
Ar efektyvi šeimos gydytojų veikla?	2013-02-28	VA-P-10-2-4	
Kaip valdomas atstovavimas Lietuvos Respublikai tarptautinėse organizacijose?	2013-07-18	VA-P-40-7-9	
Statutinių pareigūnų rengimo ir mokymo organizavimas	2012-12-19	VA-P-40-1-16	
Ar sudarytos prielaidos efektyviai organizuoti ikiteisminio tyrimo procesą?	2012-12-20	VA-P-40-8-17	
Kaip organizuojamas studijų programų rengimas ir vertinimas	2012-10-01	VA-P-50-1-12	
Valstybės archyvų veikla	2013-08-02	VA-P-20-9-11	
Neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtra	2013-06-28	VA-P-50-9-8	
Ar vaikų socializacijos centrų veikla rezultatyvi	2013-07-29	VA-P-50-11-10	

Su visomis Valstybės kontrolės parengtomis ataskaitomis galima susipažinti Valstybės kontrolės interneto puslapyje adresu www.vkontrole.lt.

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl 2012 metų. Nacionalinio
ataskaitų rinkinio“
2 priedas

Savivaldybių biudžeto vykdymo ataskaitų duomenys ir savivaldybių
kontrolierių audito išvadose pareikštos nuomonės

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai	Iš viso išlaidų (tūkst. Lt) ⁷¹	Nuomonės ⁷²	
		Dėl BVAR	Dėl teisėtumo
Vilniaus miesto	1 208 380,1	B	S
Alytaus miesto	159 173,8	B	B
Birštono	27 808,3	B	B
Druskininkų	67 745,3	B	B
Kauno miesto	759 201,6	S	S
Klaipėdos miesto	382 285,2	B	S
Marijampolės	139 869,2	B	B
Neringos	24 403,3	B	B
Palangos miesto	60 258,3	S	S
Panevėžio miesto	228 892,7	B	S
Šiaulių miesto	265 842,6	S	S
Visagino	53 614,8	B	B
Akmenės rajono	73 066,0	B	S
Alytaus rajono	72 553,9	B	B
Anykščių rajono	72 993,9	B	B
Biržų rajono	66 519,3	B	S
Ignalinos rajono	47 177,8	B	B
Jonavos rajono	126 772,0	B	S
Joniškio rajono	71 859,8	B	S
Jurbarko rajono	78 025,7	B	S
Kaišiadorių rajono	80 379,3	S	S
Kauno rajono	165 682,4	B	S
Kėdainių rajono	128 508,2	B	B
Kelmės rajono	86 024,4	S	S
Klaipėdos rajono	101 726,8	B	B
Kretingos rajono	91 720,1	B	B
Kupiškio rajono	56 727,1	B	S
Lazdijų rajono	59 343,2	B	B
Mažeikių rajono	150 034,3	S	S
Molėtų rajono	50 853,8	B	B
Pakruojo rajono	64 731,2	B	B
Panevėžio rajono	87 563,1	B	S
Pasvalio rajono	75 471,9	B	S
Plungės rajono	91 720,6	B	S
Prienų rajono	71 175,6	S	S
Radviliškio rajono	104 552,6	S	S
Raseinių rajono	96 581,4	S	S
Rokiškio rajono	81 903,1	B	S
Skuodo rajono	51 150,1	B	S
Šakių rajono	83 086,5	B	B

⁷¹ Išlaidų suma, nurodyta viešojo sektoriaus subjektų (konsoliduotoje) biudžetų vykdymo ataskaitoje.

⁷² Lentelėje vartojami sutrumpinimai: B – besąlyginė; S – sąlyginė; N – neigiama; NA – nebuvo audituota; BVAR – biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenys.

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai	Iš viso išlaidų (tūkst. Lt) ⁷¹	Nuomonės ⁷²	
		Dėl BVAR	Dėl teisėtumo
Šalčininkų rajono	86 289,3	S	S
Šiaulių rajono	99 119,9	B	B
Šilalės rajono	70 671,8	B	B
Šilutės rajono	112 861,6	S	S
Širvintų rajono	38 130,4	B	S
Švenčionių rajono	68 948,5	S	S
Tauragės rajono	105 825,4	B	S
Telšių rajono	123 231,5	B	S
Trakų rajono	81 311,5	B	B
Ukmergės rajono	97 102,7	B	B
Utenos rajono	101 880,2	B	S
Varėnos rajono	71 201,7	B	NA
Vilkaviškio rajono	101 119,4	B	B
Vilniaus rajono	182 187,4	B	NA
Zarasų rajono	51 058,1	B	S
Elektrėnų	66 452,8	B	S
Kalvarijos	29 169,1	B	B
Kazlų Rūdos	31 950,5	B	B
Pagėgių	27 738,6	B	B
Rietavo	23 012,6	B	S
Iš viso	7 334 642,3		

Šaltinis – Savivaldybių kontrolierių pateikti duomenys